

Vuk című órája sikerült. Azt a témát is újrajátszottam azóta többször, amit egy győri bemutató foglalkozáson csináltál: új, vidéki fiú érkezik a városi gimnázium osztályába. A saját kísérleti témáim közül többször játszottam a balesettel foglalkozó órát, most pedig az Arany János

programban egy drámapedagógiai hétvége egyik órájának ötletét felhasználva „evezős világversenyre viszem” a gyerekeket.

Ezek voltak a fontosabbak.

Bizonyos részeket érdemes megváltoztatni...

Bethlenfalvy Ádám beszámolója a Drama in Education konferencia két bemutató foglalkozásáról¹

Emelie

Az első napomat Emelie FitzGibbon workshopján töltöttem. A nap nagy részét kitevő játék, mint az később kiderült, a klónozásról volt hivatott szólni. Az órának az alábbiakban közölt leírása már (a szerző által) javított változat, azonban sok problémás pont maradt még így is benne. Nem lehet tudni, hogy mi a fókusza az órának, nincs döntési helyzet. A kontextusépítés hiánya visszaüt, többek között azoknál a játékoknál, ahol a család szerepel. Egy önálló óra szólhatna arról, hogy miért megy bele ilyen kísérletbe egy család, így azonban teljesen súlytalan maradt a kérdés, megmaradtunk a közhelyek szintjén.

Alapvető nehézséget jelentet a résztvevők számára, hogy semelyik szerepet sem dolgozhattuk ki rendesen, nem voltak meg az ehhez megfelelő formák. Idővel nyilvánvalóvá vált: nincs eldöntve, hogy a klónozás kapcsán milyen problémát kíván feldolgozni az órával Emelie FitzGibbon. Szinte bábeli zűrzavart okoztak a folyamatos szerepváltások, a felvett és leadott szerepek kidolgozatlansága. Mindennek valószínűleg az lehetett az oka, hogy a csoport problémájával foglalkozó és a központi szereplőre épített drámodellek keverednek az órában. Mire a játész felépíti magának a tehetséges fiatal szerepét, legalábbis annak körvonalait, már át is kell váltania a szülők szerepébe, aztán a tudósokéba, ráadásul közben azt is el kellett döntenünk, hogy melyik fiataalt tartjuk meg – merthogy mindegyik kiscsoportban maradt egy fiatal szereplőt játszó résztvevő.

Némelyik helyzetben nagy segítséget jelentett volna a klónozásra vonatkozó alapvető tények ismerete. Meglepő módon Emelie nem volt felkészülve erre. Sajnálatos, hogy egy ilyen – sok lehetőséget kínáló – témából ennyire keveset hozott ki ez a foglalkozás.

A nap hátralévő részében néhány improvizációra épülő színjátszós gyakorlatot mutatott be az ír Graffiti TIE Csoport vezetője. A téma a szerelem volt. Először egy papírra szavakat gyűjtöttünk, majd pár másodperc alatt kellett páros állóképeket létrehozunk. Némajátékkal, majd jelenekkel mentünk tovább. Különös figyelmet fordított Emelie a térszerkezetre, ennek felépítéséről, lehetséges jelentéseiről is beszélt a játék közben. A „kiéhezett” résztvevők hálásan vetették bele magukat a játékba.

Neelands

Jonathan Neelands is ismerkedős-névtanulós játékokkal kezdte workshopját. Röviden beszélt a konvencióról, csoportosításokról, majd egy rövid játékban mutatta be azok használatát. Egy tini-magazinbeli történetet választott alapanyagként. Ez egy gimnazista lányról szólt, aki összeütközésbe kerül a szüleivel, mert romlottak a tanulmányi eredményei, miközben a West-side story-t próbálta az iskolai színjátszó csoportjával. A rövid írás közös elolvasását részletes elemzés követte. Ezután néhány konvenció segítségével vizsgáltuk ennek a lánynak helyzetét, viszonyait. A használt formák a tablóra, a gondolatkövetésre, a kiscsoportos jelenetre és a fórum-színházra épültek. Az alapvetően epikus alapanyagból kiinduló, az angol hagyományokat követő órát Neelands gyakorló óráként adja tanítványainak.

¹ 2001. április 6-11. között rendezte meg osztrák testvérszervezetünk, az Österreichischer Bundesverband für Schulspiel, Jugendspiel und Amateurtheater a „Drama in Education” Világkongresszust Burg Schlainingben, Burgenlandban. A kongresszus mottója: „Kreativitás, kommunikáció, izoláció” – magány a virtuális világban, vagy kreatív és kommunikatív cselekvés a dráma és a színház segítségével. Előadásokat és workshopokat tartott Richard Finch, Jonathan Neelands, Emelie FitzGibbon és Jurij Vasiljev. A kongresszus „főelőadója” Gavin Bolton volt. Az ÖVB jóvoltából, anyagi segítségével (amit ezúton is köszönünk!) a Magyar Drámapedagógiai Társaságot Szauder Erik és Bethlenfalvy Ádám képviselte a kongresszuson. Közreműködésünkkel két erdélyi kolléga is részt vehetett a hagyományosan jól szervezett, rangos szakmai eseményen. (DRÁMAJÁTÉKOS, 2001/2.)

A nap további részében az itt mellékelt, A banda bosszúja című foglalkozást játszottuk. Ezt egyébként azóta a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ Játszószínház elnevezésű foglalkozássorozatán – kissé átszabva – kipróbáltuk, és ismét jól működött. Kiváló példa a játék kezdése arra, hogy miként teremthet erős színházi helyzetet a tanár, akár egymagában is. Jellemző az egész órára, hogy nagyon sok mindent előre megad a tanár, viszonylag szűk teret hagy a játékosoknak. Neelands célja az, hogy átlássák és megértsék a résztvevők a problémát – ebben az esetben ezt ő többre értékeli a pusztán átélésnél. Többet „tanul” az, aki rálátást nyer arra, hogy kik és miért kerülnek ilyen helyzetbe, továbbá mik a lehetséges kiutak, stratégiák egy ilyen szituációból. Ebből a szempontból az óra teljesíti a kitűzött célokat.

Bizonyos részeket azonban érdemes megváltoztatni: a tantestületi jelenetet, legalábbis magyar közegben, irreálisnak érzem, továbbá kihagytuk a 9-10. és a 11. pontot is. (Ezek azt hivatottak bemutatni, hogy nem csak Zsanettel lehet együtt érezni ebben a játékban, de mivel nagyon időigényesek, úgy döntöttünk, inkább más feladatra fordítunk több időt.)

Neelands workshopjára még egy alkalommal elmentem. Megérte, ugyanis mást csinált. A bemelegítés és az első játék nem változott, utána azonban teljesen új foglalkozás következett. Egy iskolai fogalmazás volt a kiindulópontja a kontextusépítésnek. Különböző állóképes és térfelépítő gyakorlatok következtek. Egy dél-amerikai diktatórikus állam iskoláját raktuk fel, ahol a belbiztonsági szervek iskolai dolgozatoknak kiírt versenyek segítségével próbáltak információt gyűjteni a szülőkről. Döntési helyzetbe az osztályfőnök került, a dilemmája a következő volt: segítsen-e valahogy a gyerekeknek, figyelmeztesse-e őket, hogy bajba juttathatják a szüleiket, ha igen, akkor milyen formában tegye ezt. A fórum-színház adta keretek között próbálkozhattunk különböző megoldásokkal.

Az első napon, amikor ez a játék ment, a gyerek került középpontba, elárulja-e a szüleit vagy sem. A résztvevők között nagy vita alakult ki, heves indulatokat hozott felszínre ez a probléma, illetve ennek eldönthetlensége...

Jó volt olyan nagynevű drámatanárt látni, aki kíváncsi a kritikákra, és nemcsak meghallgatja őket, hanem adott esetben hasznosítja is azokat a munkájában. Emellett számomra a legizgalmasabb az volt, ahogyan órát vezettek: a sok kifinomult óravezetői fogás mellett lenyűgözött, ahogy szerepbe léptek és szerepben működtek. Sajnos éppen ez az, amit egy írásos beszámolóban a legnehezebb visszaadni.²

Lehetőségek kérdése

Emily FitzGibbon drámaórája³

1. Bemelegítés üdvözlésekből és találkozásokból.

Párokban találjunk ki három nem-verbális üdvözlést! Legyünk kreatívak, gondoljunk régi idők, más kultúrák, különböző státuszbeliek köszönéseire! Tanítsuk meg egymásnak a köszöntést! Csináljunk belőle folyamatot – az egyik mozdulat folyjon át a másikba! Ügyeljünk, hogy változatos (kontrasztos) legyen a sorozat!

További lehetőségek:

- gyorsítsuk fel vagy lassítsuk le;
- osszuk meg az egész csoporttal;
- a párok a terem két végéből az üdvözlés-sorral közeledjenek egymáshoz, majd távolodjanak!

2. „Szeretném, ha egyedül és csöndben azon gondolkodnátok, hogy milyen különös tulajdonságot, tehetséget kaphat egy újszülött. Gondolj magadra: ha egyvalamiben nagyon tehetséges lehetnél, mi lenne az, mit választanál? Persze egy ilyen nagyszerű dolog kétélű is lehet, nemde?”

Hagyjunk időt a csoport tagjainak kitalálni és átgondolni „a tehetségüket”.

„A választott képesség a játék egy részében az általatok játszott figurában meg kell jelenjen – olyan tehetséget választatok, amit lesz kedvetek ‘működtetni’!”

² Az alábbi foglalkozásvázlatokat a szerzők engedélyével közöljük. (A szerk.)

³ Cecily O’Neill, a *Drama Worlds* szerzőjének óráját használtam fel alapanyagul ehhez a foglalkozáshoz. (A szerző)